

Projektek 4

- Szövegtan, szociolingvisztika, társadalmi nem

1. Szövegtan

1. Írott nyelv versus beszélt nyelv. Vizsgáld meg, hogy egy írott történet és ugyanazon történet elmesélése között milyen nyelvi (tartalmi és formai) különbségek vannak.
2. Vess össze egymással televíziós beszélgetéseket rádiós beszélgetésekkel, amelyek hasonló keretekben zajlanak (pl. reggeli adások beszélgetései) és próbáld meg feltárni a nyelvi különbségeket.
3. Vess össze írott és hangzó reklámokat, és vizsgáld meg, hogy valóban vannak dolgok, amelyek inkább az írott, és mások, amelyek inkább a hangzó reklámok erősségei.
4. Keress példákat intertextualitásra reklámokban és/vagy költeményekben! Elemezd az intertextualitás jelenségét funkciója szerint!
5. Elemezd politikusok hosszabb, nyilvánosság előtt elhangzó beszédeit abból a szempontból, hogy a nyelvezet miképpen szolgálja ki a tartalmi mondanivalót!
6. Vess össze ugyanak a hírnek a közreadását különféle médiumokban és figyeld meg a nyelvi különbségeket! Meg lehet-e fogalmazni általánosító következtetéseket azzal kapcsolatban, hogy milyen médiumban adták közre a hírt?
7. Keress két vagy több szöveget, amelyek ugyanarról a témáról szólnak, de az egyik irodalmi próza, a másik tudományos esszé, a harmadik pedig vers formájában tárgyalja. Írd le, hogy mennyire másképpen használják a nyelvet, azaz, hogy
 - a mondatok hossza, szerkezete mennyire eltérő
 - a kiemelt mondatrészek mindig a mondat ugyanazon részébe kerülnek-e (téma/réma)
 - vannak-e olyan szerkezetek, amelyeket kohéziós eszközök hoznak létre (ismétlés, ellipsis, anaforikus, kataforikus utalás)
8. Vizsgáld meg kortárs és 40 évvel ezelőtti irodalmi kritikák, illetve tudományos művek recenzióinak nyelvi struktúráját és tematikus felépítését! Vannak-e olyan változások, amelyek szembeszökőek a nyelvi szinten, illetve a téma kibontását illetően?
9. Vess össze egymással turisztikai szövegeket nyelvi megformáltság, stílus tekintetében, amelyek különböző médiumokban íródtak ugyanarról a helyről, pl. egy hotelről, vagy egy kirándulóhelyről. Rögzítsd, hogy nyelvileg milyen eltéréseket találhatunk egy turisztikai brossúra, egy szórólap vagy hirdetés, vagy egy blog-bejegyzés között!
10. Vess össze egymással ugyanannak az ételnek különféle elkészítési leírásait. Rögzítsd a nyelvi megjelenítés különbségeit és egyezéseit, térj ki a médiumok (weboldal, könyv, stb.) közötti különbségekre is!
11. Hasonlítsd össze egymással egy focimeccsről olyan tudósításokat, amelyek különböző perspektívákból íródtak (a helyi csapatról tudósító helyi lapokban, országos médiumokban, a csapatok weboldalain)! Rögzítsd, hogy melyek azok az elemek, amelyek a perspektívát mutatják meg, és keress általános a témával kapcsolatos fordulatokat!
12. Kérj meg résztvevőket, hogy magyarázzák el szóban egy saláta elkészítését a barátnőjüknek, majd a nagymamájuknak, és kérd meg őket, hogy írják is le az elkészítési módot egy weboldal számára.

Vesd össze a szövegeket egymással, és elemezd különböző aspektusokból: pl. írott versus szóbeli közlés, formális versus informális közlés, öregekkel való beszédmód esetleges sajátosságai!

13. A kritikai diskurzuselemzés (*critical discourse analysis*) módszerével elemezze egy érzékeny téma nyelvi megformáltságát ideológiailag igen eltérő irányultságú médiumokban és rögzítsen olyan stilisztikai elemeket, amelyek az ideológia megformálásának, közvetítésének eszközei!

14. Elemezze politikai pártok egymásról tett nyilatkozatainak nyelvi eszközeit önállóan összeállított korpusz segítségével!

15. Végezzen szakirodalmi felmérést arról, hogy van-e női és férfi írásmód!

16. Elemezzon több interjút ugyanazzal a politikussal, és igyekezzen feltárni a beszédmódjában visszatérő mondatszerkezeti és lexikális mintákat. Elemezze a viselkedést is a különféle interjúkban, pl. az interjúalany viszonyát a riporterhez!

17. Elemezzon több interjút ugyanazzal a riporterrel, vagy ugyanabban a műsorban (pl. kereskedelmi tv-adók reggeli műsorai) és igyekezzen feltárni a műsorvezető beszédmódjában visszatérő mondatszerkezeti és lexikális mintákat!

2. Szociolingvisztika

1. Hogyan beszélünk, írunk tabukról? Milyen módon hallgatunk el valamit írásban és szóban? Elemezzon beszélgetéseket, írásokat, ismertesse a szakirodalmat más kultúrák vonatkozásában!

2. Gyakran használunk eufemizmusokat, ha tabutémákról van szó. Keressen és elemezzon eufemizmusokat különböző szövegekben!

3. Hogyan jelezzük egy csoporthoz való tartozásunkat nyelvileg? Pl. miképpen rögzítjük egy vallásos témáról szóló beszélgetésben, hogy mennyire vagyunk vallásosak? Kreáljon résztvevőkkel spontán beszélgetést, és elemezze a beszélgetéseket az önazonosság nyelvi elemei vonatkozásában!

4. Beszélhetünk-e úgynevezett 'pátyolgató nyelvhasználatról' az öregek és elesettek esetében? Ismertessen ezzel kapcsolatos kutatásokat!

3. Nyelv és társadalmi nem (gender)

3.2. Projektek

1. Melyek a társadalmi nem vizsgálatának legnépszerűbb kérdései? Ismertessen irányzatokat, különös tekintettel arra, hogy miként tesznek szert megbízható adatokra!

2. Ismertessen kutatásokat arról, hogy egy adott kultúrában mit tekintenek tipikus női és mit tipikus férfi nyelvhasználatnak!

3. Van-e a nyelvi udvariasságnak társadalmi nemi dimenziója, azaz vajon másképpen vagyunk-e udvariasak a nyelvben a nőkkel és másképpen a férfiakkal? Ismertessen szakirodalmi példákat és gyűjtsön önállóan is adatokat!

4. Vizsgálj meg vezetői pozícióban lévő nők és férfiak nyelvhasználatát interjúkban! Vannak-e tipikusan női és tipikusan férfi nyelvhasználói attitűdök? Tematizálódik-e a nőiség, illetve a férfiség az interjúkban?

5. A nyelvi szexizmus ellentéte a politikai korrektség. Ismertesse, hogy mit is jelent a politikai korrektség a nyelvhasználatban és annak tükrében mi minősül nyelvi szexizmusnak! Elemezzon példaszövegeket!